

Keski-Pohjanmaan liitto
Rantakatu 14
67100 Kokkola

Lausunto
7.4.2020

Opetusministeriö
VN/2005/2020

Esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän uudistaminen

Johdanto

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoja liitteenä olevasta muistiosta esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän uudistamiseksi.

Työryhmän ehdottaa, että esittävän taiteen toimintayksiköiden rahoitus perustuisi laskennalliseen valtionosuuteen. Valtionosuuden laskenta perustuisi kahteen erilliseen yksikköhintaan, henkilötyövuosien määrään ja valtionosuusprosenttiin, joka olisi nykyiseen tapaan 37. Erityyppisten taidelaitosten toimintakentässä sekä kustannus- ja tulorakenteessa olevia eroja voitaisiin ottaa huomioon myöntämällä valtionosuus korotetun valtionosuusprosentin mukaisena osaan toimintayksikön henkilötyövuosista. Korotettu valtionosuusprosentti olisi 60, jos huomattava osa toimintayksikön toiminnasta on kiertue- tai vierailutoimintaa, lapsille, kielellisille vähemmistöille tai erityisryhmille kohdistuvaa esitystoimintaa, tai jos tähän on muu toimintayksikön toimintaan liittyvä erityinen kulttuuripoliittinen syy. Svenska Teatern ja Tampereen Työväen Teatteri –nimisten teattereiden rahoitusasema säilyisi nykyisellään siten, että niiden valtionosuusprosentti olisi koko toiminnan osalta 60. Laskennasta säädettäisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaissa (1705/2009), jäljempänä rahoituslaki.

Teatteri- ja orkesterilaki (730/1992) korvattaisiin esittävän taiteen edistämisestä annettavalla lailla. Työryhmä ehdottaa, että esittävän taiteen edistämisestä annettava laki kattaisi yleisesti kaikki esittävän taiteen muodot. Valtionosuuden saamisen edellytyksiä tarkennettaisiin. Oikeus valtionosuuteen muuttuisi siten, että osa toimintayksiköistä hyväksyttäisiin valtionosuuden piiriin kolmen vuoden määräajaksi. Toistaiseksi valtionosuuden piiriin hyväksytyjen toimintayksiköiden osalta valtionosuuden edellytysten täytyminen arvioitaisiin määräajoin. Ehdotukseen sisältyy myös toimintayksiköiden useampivuotiset rahoitussuunnitelmat. Kolmen ja kuuden vuoden määräajaksi tehtävät rahoitussuunnitelmat tukisivat pitkäjänteistä, tavoitteellista kehittämistä ja uudistamista.

Tausta

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 25.8.2016 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus museoiden, teattereiden (ml. tanssi ja sirkus) ja orkestereiden rahoitusjärjestelmän uudistamiseksi. Työryhmä luovutti ehdotuksensa opetus- ja kulttuuriministeriölle 17.1.2018.

Ehdotuksessa oli kyse kokonaisuudistuksesta, johon sisältyi luonnos hallituksen esitykseksi valtiosuuslainsäädännön uudistamiseksi sekä muistio harkinnanvaraisen rahoitusjärjestelmän uudistamisesta. Ministeriö toteutti työryhmän ehdotuksesta lausuntokierroksen. Lausuntopalautteen johdosta ministeriö päätti toteuttaa uudistuksen vapaan kentän ehdotusten osalta, mutta valtiosuusjärjestelmän osalta päädyttiin jatkovalmisteluun.

Esittävän taiteen rahoitusuudistus käynnistettiin etupainotteisesti vapaan ammattilaiskentän osalta vuonna 2019. Tässä vaiheessa otettiin käyttöön yksi- ja kolmivuotiset toiminta-avustukset ja tuotantoalustat tulivat avustuskelpoisiksi. Määrärahaa lisättiin yksi miljoona euroa. Varsinaisesti vapaan kentän uudistuksen toimeenpano on käynnistetty kokonaisuudessaan vuoden 2020 alusta, jolloin myös mm. mahdollistettiin 5-vuotisten kehittämisavustusten myöntäminen esittävän taiteen uusille avauksille. Määräraha vapaan kentän uudistuksen toimeenpanoon vuonna 2020 on 4 miljoonaa euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 20.8.2019 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella loppuun ehdotus esittävän taiteen valtiosuusjärjestelmän uudistamiseksi. Jatkovalmistelun tuli pohjautua vuosina 2016-2017 työskennelleen työryhmän tekemään työhön ottaen kuitenkin huomioon työryhmän ehdotuksesta saatu palaute. Työryhmän tuli ottaa huomioon eduskunnan lausuma, jossa edellytettiin, että esittävän taiteen valtiosuus uudistuksen valmistelu etenee laaja-alaisesti ja että valmistelun yhteydessä arvioidaan huolellisesti eri mallien vaikutukset esittävän taiteen rahoitukseen ja toiminnan kehitykseen ja turvataan uudistukselle riittävät resurssit. Lisäksi tuli ottaa huomioon hallitusohjelman linjaus siitä, että ”toteutetaan taiteen toimintaedellytysten parantamiseksi esittävien taiteiden valtiosuusjärjestelmän uudistus. Uudistus koskee kaikkia esittävän taiteen toimijoita. Uudistuksessa turvataan Svenska Teaternin ja Tampereen Työväen Teatterin asema ja rahoitus kansallisina päänäyttämöinä.”

Aikataulu

Lausunto pyydetään antamaan viimeistään perjantaihin 3.4.2020 mennessä.

Valmistelijat

Joni Hiitola, p. 0295 3 30108

Katri Santtila, p. 0295 3 30285

Mari Karikoski, p. 0295 3 30209

Linkit

<https://minedu.fi/esittavan-taiteen-vos-uudistus>

<https://minedu.fi/sv/reform-utovande-konst>

Liitteet:

[OKM_2020_16.pdf](#)

KESKI-POHJANMAAN LIITON KOMMENTIT:

Esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän uudistaminen

Mitä mieltä olette työryhmän esityksistä:

Lain soveltamisalan laajentaminen (1 §)

Valitse sopivin

- Kannatan
- En kannata
- Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Soveltamislain laajentaminen on kannatettavaa, koska esittävien taiteiden toimijoiden kenttä on muuttunut ja kehittynyt.

Lain tavoite (2 §)

Valitse sopivin

- Kannatan
- En kannata
- Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

On tärkeätä varmistaa, että toimintayksiköiden alueellinen kattavuus ja saattavuus toteutuu. Korkeasti koulutettujen ja ammattimaisen esittävän taiteen toimijoiden työskentely aluilla kehittää ja kannustaa myös ihmisten aloilla harrastamista. Maakunnissa tarvitaan myös ammatillisten taiteen ja kulttuurin toimintayksiköiden myötä tulevia edellytyksiä innovaatioille, taloudelliselle kasvulle ja luovien alojen kehitykselle sekä alan uusille työpaikoille.

Valtionosuuden tavoite (3 §)

Valitse sopivin

- Kannatan
- En kannata
- Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

On tärkeätä, että valtionosuusjärjestelmän uudistuksen tavoitteet monimuotoisuuden ja kulttuurisen moninaisuuden sekä palvelujen saatavuus toteutuu tasa-arvoisesti valtakunnallisesti ja alueellisesti.

Valtionosuuden saamisen edellytykset (4 §)

Valitse sopivin

- Kannatan
- En kannata
- Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Valtionosuuden myöntäminen toistaiseksi tai määräajaksi (5§)

Valitse sopivin

- Kannatan
- En kannata
- Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Valtionosuudesta nykyisellään jo nauttivien toimintayksiköiden (esim. maakunnissa toimivien orkestereiden ja teattereiden) tulee myöntää niille toistaiseksi-periaatteella. Pitkäjänteinen taiteellinen ja taloudellinen suunnittelu toiminta ei saa uudistuksen myötä vaarantua, joten jo olemassa olevalla edellä kuvatulla toiminnalla tuleekin olla merkittävä painoarvo. Määräajaksi myönnettävät valtionosuus soveltuu hyvin uusille toiminta yksiköille. Määräajaksi myönnettävien valtionosuuksien jaossa tulee myös valtakunnallinen ja alueellinen kattavuus huomioida merkittäväällä painoarvolla.

Valtionosuuden perusteeksi vahvistettavan henkilötövuosien määrän määräytymisen perusteet (6 §)

Valitse sopivin

- Kannatan
- En kannata
- Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Korotetun valtionosuusprosentin määräytymisen perusteet (6 §)

Valitse sopivin

- Kannatan
- En kannata
- Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Keskeisen tärkeätä on päätöksenteossa painottaa valtionosuudenjaossa tarpeellisuutta ja kulttuuripoliittisilla näkökohdilla. Maakunnissa on toimintayksiköillä käytössä erittäin pienet taloudelliset resurssit ja alueen kulttuuritarjonta on vähäistä, jos verrataan suuriin kasvukeskuksiin. Kulttuuri- ja taiteen palvelutarjonnan verrattaisesta vähäisyydestä johtuen, esimerkiksi erityisryhmille suunnattu laadukas tarjonta jää käytännössä täysin VOS-toimintayksiköiden varaan. Onkin tärkeätä, että juuri korotetulla valtionosuusprosentilla turvataan resursseiltaan pienten maakuntien toimintayksiköiden järjestämää kiertuetoimintaa, taidekasvatusta, erityisryhmille suunnattua tarjontaa sekä matalan kynnyksen saatavuutta, niin ettei se kohtuuttomasti syö toimintayksikön luovan perustetehtävän resursseja.

Hyvä, että tarkastelujakso päätöksenteossa on henkilötyövuosien osalta kolme vuotta, näin tilapäiset vaihtelut eivät hankaloita toimintayksiköiden taloushallintoa ja mahdollistaa niiden taiteellisessa suunnittelussa entistäkin korkeatasoisempien tuotantojen tekemisen.

Svenska Teatern ja Tampereen Työväen Teatteri –nimisten teattereiden rahoitusasema (6§)

Valitse sopivin

- Kannatan
- En kannata
- Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Määräajoin laadittava toimintayksikön rahoitusta koskeva suunnitelma (7 §)

Valitse sopivin

Kannatan

En kannata

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Hyvä kehityssuunta aiempaan verrattuna.

Hakeminen valtionosuuden piiriin (8 §)

Valitse sopivin

Kannatan

En kannata

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Määräajoin tehtävä valtionosuuden edellytysten täyttymisen arviointi (8 §)

Valitse sopivin

Kannatan

En kannata

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Valtionosuusprosentit 37 ja 60 (rahoituslaki 22 §)

Valitse sopivin

Kannatan

En kannata

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Esittävien taiteiden yksikköhinnat (rahoituslaki 35 §)

Valitse sopivin

- Kannatan
- En kannata
- Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Muut kommentit ja huomiot

Lausunnon antaja on kuullut alueella olevia VOS-järjestelmän piirissä olevia toimintayksiköitä sekä laaja maakunnallista Kulttuurin- ja luovantaloudentyöryhmää.